

ZDRUŽENIE KATOLÍCKYCH DUCHOVNÝCH **PACEM IN TERRIS**

Výber zo samizdatových dokumentov 1969 – 1989

Ján Šimulčík

Dokument č. 2

Prejav Alojza Tkáča na zasadaní ZKD PIT

Bratia,

slovami Sv. písma spomeňte si na tých, ktorí obetovali svoje životy za vlasť: „Duše spravodlivých sú v rukách Božích, muka sa ich nedotkne. Nemúdri sa nazdávali, že je po nich; za nešťastie posudzovali ich odchod, za skazu ich poberanie od nás. Oni sú však v pokoji: keď aj podľa mienky ľudí pretrpeli muky, jednako ich nádej bola plná nesmrteľnosti... Prijmú veľké dobrodenie. Boh ich vyskúšal ako zlato v peci a prijal ich ako celopalnú obeť. Skviť sa budú v čase svojho navštívenia, prebehnú sťa iskra cez trstinu, súdiť budú ľudstvo, nad národmi budú panovať a Pán bude nad nimi večne vládnuť.“ (*Mudr 3,1-8*). Prosme za pokoj ich duší: „Bože, ktorý sa vždy rád zmilúvaš a odpúšťaš, buď milosrdný dušiam svojich služobníkov a služobníc a odpusť im všetky hriechy; nech zbavení pút smrteľnosti, zaslúžia si vojsť do života, kde Ty žiješ a kraľuješ na veky vekov. Amen.“

Kto boli títo hrdinovia, padlí bojovníci?

Okrem stotisícov iných boli to synovia hlboko veriaci slovenských otcov a matiek; otcovia, ktorí sa v zákopoch modlili za svoje deti, ktorí úprimne prijali Kristovo radostné posolstvo. Nenávideli zlo, krivdu... Ich smrť bola krutou ranou pre najbližších (sám som utratil blízkeho príbuzného a tragika jeho smrti doteraz tvrdo dolieha na jeho i moju rodinu). Chceli, aby svet bol lepší, krvácali, umierali pre naše šťastie.

Dnes žijeme v socialistickom štáte. Zákonmi sú zaistené práva veriacich. My, kňazi, pripomeňme si tieto zákony, ktoré sa týkajú náboženského života našich veriacich i nás kňazov!

Naša republika podpísala a prijala Deklaráciu o ľudských právach, ktorou sa chráni náboženská sloboda a sloboda svedomia: „Každý občan má právo na slobodu myslenia, svedomia a náboženstva... i slobodu prejavovať svoje náboženstvo, alebo vieru sám, alebo spoločne s inými, či verejne alebo súkromne, vyučovaním, vykonávaním náboženských obradov, úkonov a zachovávaním obradov.“ (*Všeobecná deklarácia o ľudských právach, čl. 18*).

Naša ústava deklaruje právo o slobode svedomia a náboženstva: „Sloboda svedomia je zaručená. Každý môže vyznávať akúkoľvek vieru, alebo byť bez vyznania, aj vykonávať náboženské úkony, pokiaľ to nie je v rozpore so zákonom (Ústava ČSSR, čl. 32).

Smernicami Ministerstva kultúry SSR upravuje sa vyučovanie náboženstva: „Vyučovanie náboženstva môžu organizovať všetky štátom povolené (uznané) cirkvi a náboženské spoločnosti, pre žiakov II. – VII. ročníka ZDŠ. Prihlášky na vyučovanie náboženstva, spravidla podpísané obidvomi rodičmi, prijímajú od 15. do 25. júna triedni učitelia a do II. ročníka riaditelia škôl (Smernice pre vyučovanie náboženstva MK SSR 1972-1970-O-P).

Pán predseda Národného frontu Dr. G. Husák v januári 1971 o politike Národného frontu okrem iného potvrdil: „Jedným z ústavných práv našej spoločnosti je sloboda náboženského vyznania. My, komunisti, rešpektujeme náboženské cítenie našich občanov. Veriaci občania môžu sa u nás slobodne hlásiť k svojmu náboženstvu, bez prekážok sa zúčastňovať na náboženských obradoch... Nehodláme ani v budúcnosti na našom postoji k veriaciim niečo meniť... Máme úprimný záujem na rozumnom usporiadaní vzťahov medzi štátom a jednotlivými cirkvami. Pokoj v tejto oblasti prospieva tak rozvoju socialistickému ako i náboženskému cíteniu ľudu. Chceme byť k nábožensky citiacim ľuďom i cirkvám v celom praktickom živote tolerantní.“

Dôsledky opačného konania prináša trestný zákon § 326: „Kto násilím, hrozbou násilia, alebo hrozbou inej ťažkej ujmy zdržuje iného bez oprávnenia na náboženskom zákone, alebo inému v užívaní slobody vyznania ináč bráni, potresce sa odňatím slobody na jeden až päť rokov.“

Tieto skutočnosti sú vysokými štátnymi predstaviteľmi v stretnutiach s našimi ordinármi vždy zdôrazňované.

Prečo o tom hovorím?

Preto, aby sme my, kňazi, i naši veriaci netrpeli komplexmi zbytočnosti, že naša viera a náboženské presvedčenie sú len trpené. Pestujme v sebe pravé sebavedomie veriaceho občana, kresťana, ktorý je integrálnou časťou a produktívnym prvkom socialistickej spoločnosti, tvorí ju, s ním počíta a jeho náboženské presvedčenie a cítenie i sloboda svedomia sú zákonom zaručené. Teda nijaké porazenectvo! .

Spokojný, harmonický život občanov je podmienený ohľaduplnosťou a vzájomnou citlivosťou rôznych zložiek. Nemôžeme nevidieť neprijemné skutočnosti, ktoré sa nás, kňazov a veriacich bolestne dotýkajú, cíti-

me sa ukrivdenými. Postup voči duchovným požiadavkám veriacich je niekedy nešetrný a pokladáme ho za pritvrdý.

Vyššie citované smernice MK SSR o prihlasovaní detí na náboženstvo sa často na mnohých miestach porušujú, vytvárali sa zvláštne skupiny, ktoré mali nielen odhovárať, ale priamo zastrašovať rodičov od prihlasovania na náboženstvo, hoci smernice jasne hovoria, kto od koho má prihlášku prijať; proti smerniciam sa žiadalo, aby prihlášku priniesli obidvaja rodičia, niekedy si musel otec alebo matka vybrať náhradné voľno v zamestnaní, alebo absentovať, aby prihlášku zanesli; čas určený na prijatie je presne určený. Toto sa na niektorých miestach porušovalo, pod rôznymi zámienkami boli rodičia odháňaní, stanovilo sa len niekoľko málo dní; rodičom bolo vyhrázané: „Nechcete, aby vaše dieťa išlo na vysokú školu, do odborného učilišťa, chcete pokaziť budúcnosť svojmu dieťaťu?...“ Postup niektorých učiteľov bol hrubý, arogantný (roztrhol, zahodil prihlášku), protizákonný, hlboko ponižoval dôstojnosť veriaceho občana.

Deti, ktoré navštevujú náboženskú výchovu, sú často vylúčené z krúžkov, spoločenských podujatí, neskladali pioniersky sľub. Zložili ho len vtedy, keď ich rodičia odhlásili z náboženstva. To všetko neuroticky pôsobilo na deti. I počas školského roka sa robia nátlakové odhováracie akcie.

Títo rodičia so svojimi deťmi každý rok prežívajú kalváriu, sú mučeníci. Ale ako sa to zrovnáva s vyššie citovanými deklaráciami a prehláseniami? Keby sa len niekoľko takých prípadov stalo, ani vtedy nemôžeme mlčať. Žiaľ, že sú pričasté.

Faktom je, že percento prihlásených detí na náboženstvo je nízke. Nazdáva sa dakto, že rodičia a žiaci prestali veriť, stali sa ateistami? Nie, to je následok prirodzeného strachu o budúcnosť.

Odstrašujú sa veriaci občania od vykonávania náboženských potrieb, prijímania sv. sviatostí (omša, sv. prijímanie, birmovanie, sobáš). Ťažko chorým veriacim kňaz v nemocnici môže udeliť sviatosti umierajúcich len potajomky. Vytvorila sa atmosféra strachu a stiesnenosti. Mnohí tento psychický tlak veľmi ťažko nesú a dochádza k nervovým stresom. Vžite sa do situácie veriacich ľudí. Kresťanské svedomie mu káže, aby zachoval Boží a cirkevný zákon, pritom však žije v stálom strachu, že ho niekto pri náboženských úkonoch uvidí, sledí po ňom a on poniesie neblahé spoločenské následky. Z toho dôvodu mnohí žijú v neplatnom manželstve. Títo veriaci predovšetkým od nás, kňazov,

psychológov a duchovných vodcov, očakávajú, že s nimi budeme prežívať ich úzkosť, že sa ich zastaneme.

Kňazom boli odňaté súhlasy pre veľmi všeobecné obvinenie, dokonca i falošné. Doteraz nie je vysvetlené nedorozumenie pri dispozícii brata Urbanca, ktorý bez formálneho odňatia štátneho súhlasu pracuje už dva roky ako brigádnik, vodič na JRD v Šindliari. – Falošným obvinením a vláčením po súdoch pre najodpornejší čin bola pošpinená česť statočného kňaza už pred odchodom do dôchodku. Dvoma súdnymi inštanciami bola dokázaná jeho nevina, verejne na poškodenej cti rehabilitovaný nebol, bol mu zakázaný vstup do fary, nesmel celebroad a z farnosti sa musel odsťahovať (dp. Szittyá).

Je to odporný pľuvanec do tváre celému kňazstvu. Nič nás do toho nie je? Nezaujímá nás osud našich oltárnych bratov, priateľov? Nestojíme o česť kňazského stavu? To by bolo tragické!

15 novokňazov štyri mesiace po ordinácii netrpezlivo čaká na dispozície. Iní vysokoškoláci majú miestenku vo vrecku, hoci sotva promovali. Pritom je asi toľko farností a kaplániek voľných.

Nedostavané kostoly v Matejovských Vojkovciach, Egreši, Bodrogu (trebišovský okres) nemôžeme prehliadnúť – majú byť premenené na hasičské zbrojnice a sklady JRD, hoci sa občania proti tomu rozhodne stavajú. Sú postavené za statočné peniaze našich družstevníkov a robotníkov. Za zatopený kostol na domašanskej priehrade, vystaňovaní veriaci v Holčíkovciach a v Novej Kelči nadarmo sa domáhajú postaviť si nový. Kaplnka v Holčíkovciach a v Novej Kelči nepojme veriacich a pri väčšom daždi je vstup do nej nemožný.

Sú ešte iné bolesti, ale o tých nech povedia druhí.

Bratia, priatelia, vyložil som naše spoločné bóle, povedal som vám o trápeniach našich veriacich. Nie sme precitliveli, ani nechceme privilégia. Len je nám trpké od trnôk, ktoré musíme s našimi veriacimi niekedy prehltnúť. Mutatis mutandis spomínam slová Krista Pána: „Ak som zle hovoril, vydaj svedectvo o tom, ale ak dobre, prečo ma biješ? “

Sme radi, že žijeme v našej ČSSR. Za nič by sme ju nevymenili. Len odstráňme chyby a nedostatky, ktoré nám znepríjemňujú život. Všetci chceme žiť v priateľstve a vzájomnej úcte. Pri výročí oslobodenia a povstania želáme našej vlasti a jej ľudu veľa zdaru a úspechov.

V Košiciach 23. októbra 1974

Obsah

Združenie katolíckych duchovných Pacem in terris	7
Dokument č. 1	
Štatút Združenia katolíckych duchovných „Pacem in terris“ SSR	17
Dokument č. 2	
Prejav Alojza Tkáča na zasadaní ZKD PIT.	29
Dokument č. 3	
Leták „Likvidujeme vás – tliekajte!“	33
Dokument č. 4	
Útržky z kroniky.	35
Dokument č. 5	
Vyhlásenie Posvätnej kongregácie pre klérus o niektorých združeniach a hnutiach zakázaných kléru.	83
Komentár k Vyhláseniu, uverejnený súčasne s jeho textom v L'Osservatore Romano	86
Rozhovor s kardinálom Silvio Oddim, prefektom Posvätnej kongregácie pre klérus k Vyhláseniu o určitých združeniach a hnutiach zakázaných kléru.	90
Dokument č. 6	
Združenie katolíckych duchovných Pacem in terris a katolícki laici	93
Dokument č. 7	
List biskupa J. Ch. Korca Katolíckym novinám k 40-ročnej činnosti mierového hnutia kňazov.	103
Menný zoznam	161

